

**TOELICHTING OP DE GEWIJZIGDE REGELGEVING VOOR DE JAARVER-
SLAGGEVING PER 1 JANUARI 2005 VOOR DE GEBRUIKERS VAN HET BOEK
“JAARVERVERSLAGGEVING”.**

INHOUD:

Inleiding

- Deel I Algemene wijzigingen in regelgeving
- I.1 IFRS-toepassing in geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening
 - I.2 Actuele waarde als volwaardige alternatieve prijsgrondslag naast verkrijgings- of vervaardigingsprijs
- Deel II Gewijzigde regelgeving per post of actief
- II.1 Immateriële vaste activa
 - II.1.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde
 - II.1.2 Bijzondere waardevermindering
 - II.1.3 Positieve en negatieve goodwill
 - II.2 Materiële vaste activa
 - II.2.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde
 - II.2.2 Bijzondere waardevermindering
 - II.3 Financiële instrumenten
 - II.3.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde
 - II.3.2 Verwerking waardeveranderingen bij actuele-waardegrondslag
 - II.3.3 Hedge accounting
 - II.4 Herwaarderingsreserve
 - II.4.1 Vorming herwaarderingsreserve niet langer in alle gevallen verplicht
 - II.4.2 Maximale omvang herwaarderingsreserve per individueel actief
 - II.4.3 Vrijval bij realisatie van de herwaarderingsreserve
 - II.4.4 Vermindering van de herwaarderingsreserve
 - II.4.5 Negatieve goodwill
 - II.5 De wettelijke reserve ingehouden winsten deelnemingen en de wettelijk reserve omrekeningsverschillen
 - II.5.1 De wettelijke reserve ingehouden winsten deelnemingen
 - II.5.2 De wettelijke reserve omrekeningsverschillen

INLEIDING

Wijziging in regelgeving voor de jaarverslaggeving per 1 januari 2005.

Als gevolg van Europese regelgeving is de regelgeving in Nederland in de loop van 2005 met terugwerkende kracht per 1 januari 2005 ingrijpend gewijzigd. De aanpassing van Titel 9 Boek 2 BW vloeit voort uit de Wet Uitvoering IAS-verordening, de IAS 39-richtlijn en de moderniseringsrichtlijn. Tegelijkertijd is het Besluit waardering activa vervangen door het nieuwe Besluit actuele waarde.

In reactie op deze wetwijzigingen heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) twee zogenaamde uitingen gepubliceerd: RJ-Uiting 2005-2 gericht op grote en middelgrote rechtspersonen en RJ-Uiting 2005-3 voor kleine rechtspersonen. RJ-Uitingen zijn verduidelijkingen of interpretaties van de RJ-Richtlijnen (zie: Strategienota Raad voor de Jaarverslaggeving 2005 en verder, 8 april 2005). De beide genoemde RJ-Uitingen vormen in combinatie met de bundels Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor grote en middelgrote en die voor de kleine rechtspersonen jaareditie 2004, de invulling van de maatschappelijk aanvaardbare normen die van toepassing zijn voor verslagjaren die op of na 1 januari 2005 aanvangen.

Actualisering van het boek Jaarverslaggeving

- **Algemeen**

Op meerdere plaatsen in het boek Jaarverslaggeving verwijzen de auteurs reeds naar de mogelijke gevolgen van het “Wetsontwerp IASB-compatibility”. De meeste van deze onder voorbehoud geformuleerde gevolgen zijn conform de uiteindelijk vastgestelde wettekst en daarom definitief geworden: op enkele onderdelen echter wijkt de definitieve wettekst af van de tekst uit het wetsontwerp, dan wel is de definitieve tekst of uitwerking specifiek. Voorts waren ten tijde van het schrijven van het boek de teksten van het nieuwe Besluit actuele waarde en van de hiervoor genoemde RJ-Uiting nog niet gepubliceerd.

De bronnen van de nieuwe regelgeving per 1 januari 2005 die niet dan wel onder voorbehoud in het boek Jaarverslaggeving verwerkt zijn, bestaan derhalve uit:

1. Definitieve tekst Titel 9 Boek 2 BW (bijlage 1)
2. Besluit actuele waarde (hierna: BAW) (bijlage 2)
3. RJ-Uiting 2005-2 (bijlage 3)

In deze toelichting worden de gevolgen van de nieuwe regelgeving voor het gebruik van het boek Jaarverslaggeving geïntegreerd vanuit deze drie bronnen behandeld. De nadruk ligt hierbij vooral op wijzigingen die gevolgen kunnen hebben voor gepresenteerd vermogen en resultaat. Geen aandacht wordt besteed aan wijzigingen in de vereisten van de toelichting op de jaarrekening of van het jaarverslag. Deze spreken voor zich en behoeven geen verduidelijking. Onderwerpen die buiten de reikwijdte van het boek vallen, zoals bijvoorbeeld de gewijzigde regelgeving ten aanzien van vastgoedbeleggingen en agrarische voorraden, blijven eveneens buiten beschouwing.

Deze toelichting bestaat uit twee delen. In het eerste deel komen enkele wijzigingen aan de orde met een algemeen karakter, in het tweede deel de belangrijkste wijzigingen per post of actief. Hierbij zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij de structuur van het boek. Steeds wordt verwezen naar de belangrijkste passages in het boek Jaarverslaggeving die het behandelde onderwerp betreffen.

- **Appendix 1** (*Jaarverslaggeving: pag. 388 t/m 415*)
Wetteksten Afdeling 1 tot en met Afdeling 13, artikelen 360 t/m 414, zijn vervangen door de nieuwe wetteksten per 1 januari 2005.
- **Appendix 3** (*Jaarverslaggeving: pag. 445 en 446*)
Algemene Maatregel van Bestuur inzake Actuele waarde (Besluit waardering activa) is per 1 januari 2005 vervangen door het nieuwe BAW.

DEEL I. Algemene wijzigingen in regelgeving

In dit deel komen enkele wijzigingen in regelgeving aan de orde die de gehele jaarrekening betreffen dan wel betrekking hebben op meerdere posten of activa en passiva in de jaarrekening.

De belangrijkste wijzigingen van algemene aard betreffen:

1. IFRS-toepassing in geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening
2. actuele waarde als volwaardige alternatieve prijsgrondslag naast verkrijgings- of vervaardigingsprijs

I.1 IFRS-toepassing in geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening

(Jaarverslaggeving: Tabel 17.1, pag. 327)

Omdat voor de vennootschappelijke jaarrekening andere grondslagen kunnen gelden dan voor de geconsolideerde jaarrekening heeft de wetgever beide jaarrekeningen verzelfstandigd. In de toelichting op elke jaarrekening dient aangegeven te worden welke verslaggevingsstandaard is toegepast. Door de ont koppeling is het ook mogelijk geworden dat voor elke van beide jaarrekeningen een afzonderlijke accountantsverklaring wordt afgegeven.

In principe biedt de wet nu de volgende keuzemogelijkheden:

	Geconsolideerde jaarrekening	Vennootschappelijke jaarrekening	Combinatie bewerkstelligt in principe gelijkheid vennootschappelijk en geconsolideerd vermogen en resultaat:
1	IFRS	IFRS	Neen
2	IFRS	Titel 9 Boek 2	Neen
3	IFRS	Titel 9 Boek 2 met de IFRS-waarderingsgrondslagen toegepast in de geconsolideerde jaarrekening	Ja
4	Titel 9 Boek 2	Titel 9 Boek 2	Ja

Opmerkingen:

1. Combinatie 4 is niet mogelijk voor beursgenoteerde rechtspersonen; zij zijn op grond van de IAS-verordening immers verplicht de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS op te stellen.
2. Onder IFRS wordt in dit overzicht verstaan de door de Europese commissie goedgekeurde ("endorsed") IAS/IFRS.
3. Bij de keuze voor combinatie 1, dus met integrale toepassing van IFRS in de vennootschappelijke jaarrekening, blijft een aantal bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW gelden. Deze bepalingen betreffen o.a.:
 - de wettelijke reserves: de reserve vanwege geactiveerde uitgaven van oprichting/emissie en vanwege geactiveerde ontwikkelingsuitgaven, de (nieuwe) reserve valutaomrekeningsverschillen deelnemingen en de herwaarderingsreserve

- de specificatie van het eigen vermogen en het aansluitingsoverzicht van vennootschappelijk en geconsolideerd vermogen en resultaat
 - de toelichting op de bestuurdersbeloning
 - het jaarverslag
 - de overige gegevens
 - deskundigenonderzoek
 - openbaarmaking
4. De keuze voor combinatie 1, 2 of 3 impliceert volgens artikel 362.9 dat geen gebruik kan worden gemaakt van de artikelen 396 en 397 die de vrijstellingsregeling op basis van omvang bevatten. Tevens dient, ongeacht de omvang, een verplichte accountantscontrole plaats te hebben.
- (Jaarverslaggeving: H.5.1 en 5.5)*

N.B.:

- In de geconsolideerde jaarrekening van een rechtspersoon dienen nu op grond van de gewijzigde tekst van artikel 406.1 en 406.2 ook te worden opgenomen de financiële gegevens van rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de rechtspersoon de centrale leiding heeft.
Met deze wijziging wordt overeenstemming bereikt met de IFRS-bepalingen terzake (IAS 27).
Voor het kunnen uitoefenen van overheersende zeggenschap is het hebben van een kapitaalbelang geen noodzakelijke voorwaarde, waardoor ook consolidatie van met name zogenaamde “special purpose entities” verplicht kan zijn.
Met de genoemde uitbreiding is het groepsbegrip als grondslag voor de consolidatieplicht vervangen door het kunnen uitoefenen van overheersende zeggenschap (“control”).
- De vrijstelling op de consolidatieplicht van ondernemingen met sterk afwijkende werkzaamheden is definitief komen te vervallen.

I.2 Actuele waarde als volwaardige alternatieve prijsgrondslag naast verkrijgings- of vervaardigingsprijs

(Jaarverslaggeving: H.6.3.8)

Naast de verkrijgings- of vervaardigingsprijs komt actuele waarde in aanmerking als grondslag voor de waardering van een actief (of passief) en voor de bepaling van het resultaat (artikel 384.1). In beginsel kan derhalve ieder actief thans tegen actuele waarde worden gewaardeerd.

Onder de actuele waarde wordt verstaan de waarde die gebaseerd is op actuele marktprijzen of op gegevens die op de datum van waardering geacht kunnen worden relevant te zijn voor de waarde.

Het BAW (artikelen 1 t/m 5) noemt de volgende verschijningsvormen van actuele waarde:

1. vervangingswaarde: het bedrag dat nodig zou zijn om in de plaats van een actief een ander actief te verkrijgen of te vervaardigen dat een in economisch opzicht gelijke betekenis heeft. Dit begrip kent dus een sterke oriëntatie op de inkoopmarkt.

2. bedrijfswaarde: de contante waarde van de aan een actief of activa-complex toe te rekenen geschatte toekomstige kasstromen.
3. marktwaarde: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Deze omschrijving komt overeen met het begrip reële waarde van de RJ en het begrip fair value van de IASB.
In voorkomende gevallen kan bij het ontbreken van betrouwbare marktinformatie een benadering van de marktwaarde gebruikt worden. De hiervoor in aanmerking komende methodiek is afhankelijk van de aard van de te waarderen post en wordt daarom later in Deel 2 van deze toelichting besproken.
4. opbrengstwaarde: de maximale verkoopprijs van een actief onder aftrek van de nog te maken productie- en/of verkoopkosten.

Het BAW bepaalt o.a. per post of actief onder welke voorwaarden welk actueel waardebegrip moet worden toegepast (zie hiervoor deel II van deze toelichting)

DEEL II. Gewijzigde regelgeving per post of actief

II.1 Immateriële vaste activa

(Jaarverslaggeving: H.6.2)

II.1.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde

(Jaarverslaggeving: H.6.2.6)

Immateriële vaste activa kunnen op basis van het nieuwe artikel 384.1 gewaardeerd worden tegen actuele waarde. Hierbij gelden de volgende uitsluitingen en voorwaarden:

- betaalde goodwill en vooruitbetalingen op immateriële vaste activa mogen op grond van artikel 385.4 niet tegen actuele waarde worden gewaardeerd
- de overige immateriële vaste activa kunnen op grond van artikel 6 BAW slechts tegen actuele waarde worden gewaardeerd indien:
 1. het actief bij verkrijging tegen kostprijs op de balans was opgenomen en
 2. voor het actief een liquide markt bestaat (zie voor de definitie van een liquide markt: paragraaf II.4.1 van deze toelichting)

Zoals ook de IASB al aangeeft zal in het geval van immateriële vaste activa in de praktijk zelden kunnen worden voldaan aan de voorwaarden van een liquide markt.

Artikel 7 BAW bepaalt verder dat voor de invulling van actuele waarde in aanmerking komt de vervangingswaarde of lagere bedrijfswaarde.

Dit betekent dat het voornemen al dan niet tot toekomstige vervanging over te gaan in combinatie met een al dan niet voortgezette exploitatie geen rol meer speelt bij het bepalen van de toepasselijke waarderingsgrondslag.

Uitsluitend indien besloten is het immaterieel vast actief te verkopen dient tegen opbrengstwaarde te worden gewaardeerd.

II.1.2 Bijzondere waardevermindering

(Jaarverslaggeving: H.6.2.6 pag. 113)

Van toepassing is de betreffende toelichting II.2.2 bij de materiële vaste activa.

II.1.3 Positieve en negatieve goodwill

(Jaarverslaggeving: H.6.2.4 en H.8.3.1 alinea Badwill)

In tegenstelling tot de gewekte verwachtingen op basis van het “Wetsontwerp IASB-compatibility” zijn de wettelijke bepalingen ten aanzien van de verwerking van positieve goodwill - artikel 389.7- ongewijzigd gebleven.

De “stellige uitspraak” die in RJ 216 was geformuleerd ten aanzien van het activeren van positieve goodwill zal als gevolg hiervan de status van een “aanbeveling” krijgen.

Het oude artikel 389.8 dat de vorming van een herwaarderingsreserve vereiste in geval van negatieve goodwill wegens een “lucky buy”, is komen te vervallen. Voor de verwerking van negatieve goodwill bestaat nu geen wettelijke bepaling meer.

In de opvatting van de RJ (Uiting 2005-2: RJ 216) dient de negatieve goodwill verwerkt te worden in overeenstemming met de verwerkingswijze van positieve goodwill en vice versa.

Ter wille van de volledigheid wordt in onderstaand overzicht uitgegaan van de mogelijkheid dat de negatieve goodwill twee afzonderlijk waardeerbare componenten bevat naar verschillende ontstaansoorzaken:

- lucky buy én
- anderszins: verwachte toekomstige verliezen en lasten

(In veel gevallen zal sprake zijn van slechts één oorzaak voor negatieve goodwill)

	Verwerking positieve goodwill	Verwerking negatieve goodwill	Vrijval negatieve goodwill
1	Activeren en afschrijven	- afzonderlijke passivering óf - zichtbaar salderen met positieve goodwill	- lucky buy: cf. RJ 216.236 én - anderszins: cf. RJ 216.235
2	Rechtstreeks ten laste van vermogen	- lucky buy: t.g.v. overige reserves én - anderszins: afzonderlijke passivering	- lucky buy: n.v.t. én
3	Rechtstreeks ten laste van winst- en verliesrekening	- lucky buy: t.g.v. winst- en verliesrekening én - anderszins: afzonderlijke passivering	- anderszins: cf. RJ 216.235

RJ 216.235 schrijft voor dat negatieve goodwill op grond van verwachte toekomstige verliezen en lasten vrijvalt ten gunste van de winst- en verliesrekening naarmate deze verliezen en lasten zich voordoen.

RJ 216.236 schrijft voor dat negatieve goodwill op grond van een lucky buy -in variant 1- als volgt ten gunste van de winst- en verliesrekening vrijvalt:

- het deel dat maximaal gelijk is aan de reële waarde van de verworven niet-monetaire, d.w.z. afschrijfbaar, activa naar rato van de gewogen gemiddelde resterende levensduur van deze activa en
- het meerdere in één keer

II.2 Materiële vaste activa

(Jaarverslaggeving: H.6.3)

II.2.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde

(Jaarverslaggeving: H.6.3.8 alinea Actuele waarde, pag. 132)

Artikel 7 BAW bepaalt voor materiële vaste activa die geen beleggingskarakter hebben, dat voor de invulling van actuele waarde in aanmerking komt de vervangingswaarde of lagere bedrijfswaarde.

Dit betekent dat het voornemen al dan niet tot vervanging over te gaan in combinatie met een al dan niet voortgezette exploitatie geen rol meer speelt bij het bepalen van de toepasselijke waarderingsgrondslag

Uitsluitend indien besloten is het materieel vast actief te verkopen dient tegen opbrengstwaarde te worden gewaardeerd.

II.2.2 Bijzondere waardevermindering

(Jaarverslaggeving: H.6.3.7 pag. 128)

Onder de werking van het nieuwe BAW bestaat een eventueel te verwerken bijzondere waardevermindering - indien nog niet tot verkoop is besloten - dus uit het negatieve verschil tussen de boekwaarde (o.b.v. vervangingswaarde) en bedrijfswaarde.

De huidige RJ 121.401 schrijft voor dat, ongeacht de waarderingsgrondslag, een bijzonder waardeverminderingverlies genomen moet worden voor het negatieve verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Bij het vaststellen van de realiseerbare waarde wordt de hoogste genomen van bedrijfswaarde en opbrengstwaarde. Deze laatste toetsing is volgens de regels van het BAW zinloos geworden, aangezien opbrengstwaarde uitsluitend kan worden toegepast na een verkoopbesluit. De realiseerbare waarde is kortom gelijk aan de bedrijfswaarde.

Vanwege deze strijdigheid zal de RJ de betreffende richtlijn dan ook aanpassen.

Samengevat de procedure die thans gevolgd moet worden indien er termen zijn voor een bijzondere waardevermindering:

Waarderingsgrondslag	Criterium	Nadere uitwerking criterium
actuele waarde	lagere realiseerbare waarde	bedrijfswaarde
historische kosten	lagere realiseerbare waarde	hoogste van bedrijfswaarde en opbrengstwaarde

II.3 Financiële instrumenten:

- **financiële vaste activa: deelnemingen zonder invloed van betekenis en schuldvorderingen en aandelen ter duurzame belegging**

(Jaarverslaggeving: H.16.3.2, Figuur 16.1 en H.6.4)

- **vlottende activa: vorderingen en effecten**

(Jaarverslaggeving: H.7.4.1 en H.7.4.2)

- **schulden**

(Jaarverslaggeving: H.9.4)

II.3.1 Waarderingsgrondslag actuele waarde

Een belangrijk nieuw onderwerp in Titel 9 Boek 2 BW betreft de verwerking en waardering van financiële instrumenten. De nieuwe bepalingen gaan met name in op de waardering van financiële instrumenten tegen actuele waarde en de verwerking van de waardeveranderingen.

Artikel 10.3 BAW verbiedt waardering tegen actuele waarde voor o.a. de volgende categorieën financiële instrumenten:

- tot de vervaldag aangehouden primaire financiële instrumenten;
- verstrekte leningen of vorderingen (schuldvorderingen) die geen deel uitmaken van de handelsportefeuille (bijv. debiteuren);

- belangen in dochtermaatschappijen, in deelnemingen met invloed van betekenis en in joint ventures
- overige financiële instrumenten die zich volgens een brede internationale consensus niet lenen voor waardering tegen actuele waarde
(Dit is volgens de Nota van toelichting op het BAW bedoeld als een vangnetbepaling die aangeeft dat niet gestreefd wordt naar waardering van alle financiële instrumenten tegen actuele waarde: een voorbeeld is de waardering van schulden tegen nominale waarde, die als gevolg van deze bepaling kan worden gehandhaafd)

Voor alle overige, hier niet genoemde financiële instrumenten komt in principe actuele waarde als waarderingsgrondslag in aanmerking met dien verstande dat voor passiva enkele aanvullende voorwaarden in artikel 10.2 BAW worden gesteld.

Indien financiële instrumenten tegen actuele waarde worden gewaardeerd komt volgens artikel 10.1 BAW daarvoor in aanmerking de marktwaarde. Bij het ontbreken van een direct aanwijsbare betrouwbare marktwaarde wordt deze benaderd door deze achtereenvolgens:

- a. af te leiden uit de betrouwbare marktwaarde van zijn bestanddelen of een soortgelijk instrument; of
- b. te waarderen met behulp van algemeen aanvaarde modellen en technieken.

Als geen betrouwbare vaststelling of benadering van de marktwaarde mogelijk is dient tegen (geamortiseerde) verkrijgingsprijs te worden gewaardeerd.

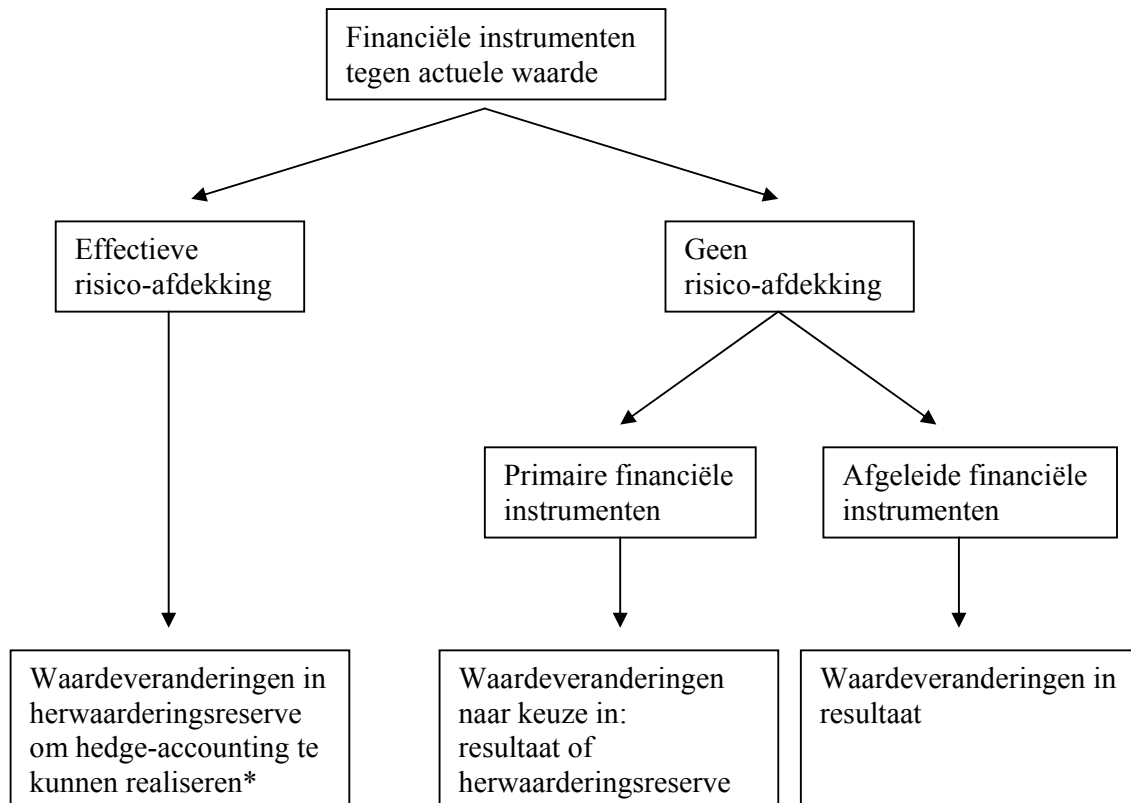
Wettelijk bestaat er dus voor geen enkele categorie financiële instrumenten de verplichting om tegen actuele waarde i.c. marktwaarde te waarderen.

De RJ herhaalt in Uiting 2005-2 (RJ 226) zijn eerder geformuleerde opvatting dat voor beursgenoteerde effecten onder de vlottende activa waardering tegen actuele waarde mét onmiddellijke verwerking van de waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening is voorgeschreven. Aangezien bij beursnotering voldaan is aan de wettelijke voorwaarde van een frequente marktnotering wordt dan geen herwaarderingsreserve gevormd.

Overigens heeft de RJ in de in oktober 2005 gepubliceerde “Ten geleide bij editie 2005 –RJ-bundel” aangekondigd de verouderde (ontwerp-)Richtlijn 290a:”Financiële instrumenten, verwerking en waardering” in te trekken en in 2006 een nieuwe ontwerp-Richtlijn in de vorm van een RJ-uiting te publiceren.

II.3.2 Verwerking waardeveranderingen bij actuele-waardegrondslag

Schematisch wordt hieronder de regelgeving op basis van de artikelen 384.7 en 384.8 samengevat.

* Artikel 390.1 stelt dat ter hoogte van het bedrag van ten laste van de herwaarderingsreserve gebrachte uitgestelde verliezen op deze categorie financiële instrumenten geen uitkeringen ten laste van de reserves kunnen worden gedaan: deze component van de herwaarderingsreserve kan dus negatief zijn.

Samengevat kan de herwaarderingsreserve uit hoofde van toepassing van de actuele-waardegrondslag voor financiële instrumenten de volgende componenten bevatten:

- rechtstreeks gevormde herwaarderingsreserve:
 1. als gekozen optie bij waardevermeerderingen op primaire financiële instrumenten die niet dienen voor risicoafdekking
 2. bij waardeveranderingen van financiële instrumenten die dienen voor risicoafdekking ter effectivering van hedge accounting
- indirect gevormde herwaarderingsreserve ten laste van vrije reserves of uit resultaat bij het ontbreken van een frequente marktnotering voor financiële instrumenten waarvan de waardevermeerderingen rechtstreeks in de winst- en verliesrekening worden verwerkt.

II.3.3 Hedge accounting

(Jaarverslaggeving: H.18.3)

Artikel 384.8 geeft de mogelijkheid om waardeveranderingen van financiële instrumenten die dienen en effectief zijn ter dekking van risico's inzake activa, activa in bestelling en andere nog niet op de balans opgenomen verplichtingen dan wel inzake voorgenomen transacties tijdelijk in de herwaarderingsreserve op te nemen. Hiermee kan bereikt worden dat de waardeveranderingen van het hedge-instrument in dezelfde periode in het resultaat worden verwerkt als de waardeveranderingen die zij beogen af te dekken.

Zodra de afgedekte posities zijn afgewikkeld en tot activa of passiva hebben geleid kunnen deze worden gewaardeerd met inbegrip van de waardeveranderingen van het hedge-instrument (artikel 10.5 BAW).

Deze nieuwe wettelijke regelgeving heeft alleen betrekking op kasstroomafdekking (cashflow hedge). Naar de mening van de RJ betekent dit echter niet dat toepassing van hedge accounting in geval van reëlewaardeafdekking (fair value hedge) wettelijk niet mogelijk zou zijn.

II.4 Herwaarderingsreserve

(Jaarverslaggeving: H. 8.3.1)

II.4.1 Vorming herwaarderingsreserve bij actuele-waardegrondslag niet langer in alle gevallen verplicht.

Waardevermeerderingen van:

- materiële vaste activa;
- immateriële vaste activa en
- (niet agrarische) voorraden

moeten worden opgenomen in een herwaarderingsreserve.

Voor andere activa die gewaardeerd worden tegen actuele waarde geldt eveneens deze verplichting tenzij op grond van artikel 384.7 de waardeveranderingen - optioneel of verplicht - onmiddellijk in het resultaat worden opgenomen.

Artikel 384.7 bepaalt o.a. voor:

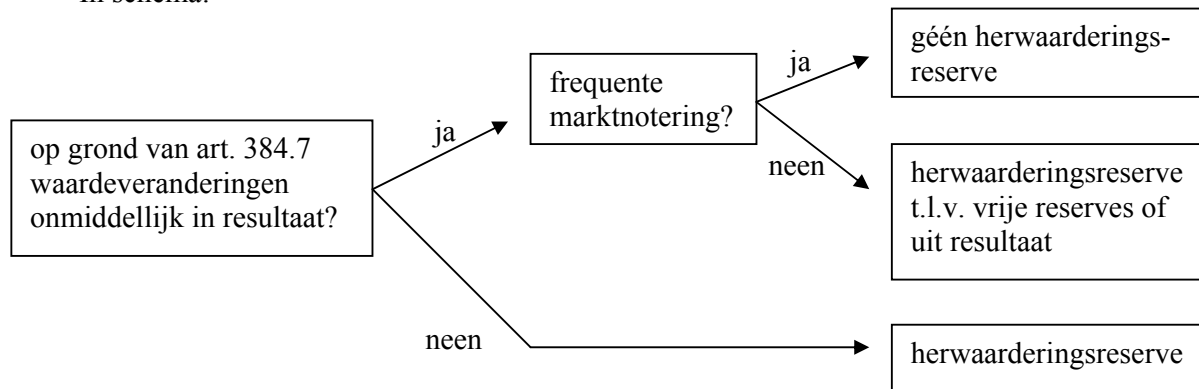
- afgeleide financiële instrumenten die geen hedge-instrument zijn een verplichte rechtstreekse verwerking van waardeveranderingen in het resultaat;
- alle overige financiële instrumenten en beleggingen de mogelijkheid om waardeveranderingen rechtstreeks in het resultaat te verwerken.

De vraag is of bij deze hier genoemde verwerkingsmethode alsnog “indirect” een herwaarderingsreserve moet worden gevormd.

Artikel 390.1 bepaalt dat als voor de in artikel 384.7 genoemde activa frequente marktnoteringen bestaan er - bij rechtstreekse verwerking van de waardeveranderingen in het resultaat - niet alsnog een herwaarderingsreserve moet worden gevormd. Van frequente marktnoteringen is sprake indien activa onmiddellijk tegen een genoteerde prijs op een liquide markt kunnen worden verkocht. Een markt is liquide indien:

- de verhandelde activa homogeen zijn,
- op ieder moment bereidwillige (ver-)kopers te vinden zijn en
- de transactiepreizen publiekelijk bekend zijn.

In schema:

II.4.2 Maximale omvang herwaarderingsreserve per individueel actief.

Artikel 390.3 bepaalt dat de herwaarderingsreserve, eventueel verminderd met een latente belastingverplichting, per activum niet hoger mag zijn dan het verschil tussen de boekwaarde op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en de boekwaarde op basis van actuele waarde.

- Onder een activum verstaat de wetgever: ieder individueel te onderscheiden actief. Hierdoor is o.a. de bepaling van RJ 240.232 die stelt dat per post geen negatieve reserve mag ontstaan komen te vervallen; m.i.v. boekjaar 2005 geldt deze restrictie ieder individueel actief.
- Tevens leidt de genoemde bepaling er toe dat de herwaarderingsreserve geen gerealiseerde waardeveranderingen mag bevatten en dus volledig als niet-uitkeerbaar moet kunnen worden aangemerkt. Een en ander impliceert tevens dat de verwerking van de fiscale overdruk uit hoofde van actuele waarde die ten laste van het resultaat gebracht wordt, niet langer overgeboekt kan worden naar de (gerealiseerde) herwaarderingsreserve maar ten gunste van de vrije reserves komt.

(Jaarverslaggeving: H. 19.4.2 pag. 376 voorbeeld 19.6 vervolg)

II.4.3 Vrijval bij realisatie van de herwaarderingsreserve

De wetgever stelt in de memorie van toelichting op de wetwijziging (MvT 29737 pag. 23) dat de vrijval van de herwaarderingsreserve door vervreemding of afschrijving afhankelijk van de methode van resultaatbepaling wordt overgeboekt naar de vrije reserves óf de winst- en verliesrekening.

Samengevat:

instandhoudings- principe:	resultaatbepaling in principe op basis van:	vrijval herwaarderingsreserve ten gunste van:
substantialistisch	actuele waarde	vrije reserves
nominalistisch	historische kostprijzen ^a	winst- en verliesrekening ^b

- a Op grond van artikel 390.4 moet de vrijval van de herwaarderingsreserve in een afzonderlijke post worden opgenomen. Deze voorwaarde impliceert dat bij de resultaatbepaling de betreffende kosten tegen actuele waarde moeten worden verwerkt.
- b Dit geldt uiteraard uitsluitend die gevallen waar de ongerealiseerde waardevermeerderingen eerder opgenomen waren in de herwaarderingsreserve op de balans. Indien deze waardevermeerderingen eerder ten gunste van de winst- en verliesrekening waren gebracht, kan de vrijval bij realisatie niet alsnog op dezelfde wijze verwerkt worden: alsdan dient de vrijval ten gunste van de vrije reserves geboekt te worden.

II.4.4 Vermindering van de herwaarderingsreserve

De reeds langer bestaande bepaling dat de herwaarderingsreserve moet worden verminderd voor zover de gereserveerde bedragen niet meer noodzakelijk zijn voor de toepassing van het gekozen waarderingsstelsel en voor het bereiken van het doel van de herwaardering is komen te vervallen.

Naar onze opvatting vloeit deze beslissing voort uit de constatering dat toepassing van de actuele-waardegrondslag in mindere mate dan voorheen gemotiveerd wordt vanuit een principiële instandhoudingsdoelstelling, maar meer vanuit het streven naar een zo relevant mogelijke vermogenspresentatie per balansdatum.

II.4.5 Negatieve goodwill

De oude wettelijke bepaling die de vorming van een herwaarderingsreserve voorschreef als bij een acquisitie sprake was van een “lucky buy” tot uiting komend in negatieve goodwill, is komen te vervallen (zie verder paragraaf II.1.3 van deze toelichting)

II.5 De wettelijke reserve ingehouden winsten deelnemingen en wettelijke reserve omrekeningsverschillen

II.5.1 De wettelijke reserve ingehouden winsten deelnemingen

(Jaarverslaggeving: H. 16.4)

Bij waardering van deelnemingen tegen nettovermogenswaarde vereist artikel 389.6 per individuele deelneming vorming van een wettelijke reserve voor niet uitgekeerde resultaten en rechtstreekse waardevermeerderingen, waarvan uitkering niet zonder beperking kan worden bewerkstelligd.

Alinea 232 van RJ 240 waarin gesteld wordt dat deze reserve per post dient te worden bepaald is in strijd met deze nieuwe wettelijke bepaling en daarom niet langer van toepassing.

II.5.2 De wettelijke reserve omrekeningsverschillen

(Jaarverslaggeving: H. 18.4.3)

Waardeveranderingen van deelnemingen wegens omrekening van het daarin geïnvesteerde vermogen (inclusief leningen die een feitelijke uitbreiding c.q. inkrimping vormen van de netto-investering) en resultaat vanuit de lokale valuta naar de rapporteringsvaluta komen ten gunste of ten laste van de (nieuwe) reserve omrekeningsverschillen (artikel 389.8).

Is een lening aangegaan ter dekking van het hier bedoelde valutakoersrisico (translatierisico) dan komen ook de daarop betrekking hebbende valutakoersverschillen ten gunste of ten laste van deze reserve omrekeningsverschillen.

De reserve kan een negatief saldo hebben, ter hoogte waarvan geen uitkeringen kunnen worden gedaan ten laste van de vrije reserves.

Blijkens de memorie van toelichting (MvT 29737, pag. 22) is het niet de bedoeling van artikel 389.8 dat de bij een aantal ondernemingen gegroeide praktijk om valutakoersverschillen op de in de vorige paragraaf II.5.1 genoemde vermogensmutaties op de reserve ingehouden winsten deelnemingen te muteren wordt verboden. Dit blijft dus mogelijk.